

מבעד למסוה

(שעורים בהסתכלות)

היינו דאמרי אינשי: אם תרצה לדעת מה נשמע בביתך, תשא ארץ בני ד, ואם תרצו לדעת—אומר עזמות—מה נשמע

ביפו, תקראו את "דאר-היום" מירושלים. והא ראייה: בשבוע זה היתה, כמדומני, "מהפכה" שלמה ביפו, מתחת להטמו של "הארץ", ולמחר נאלצו אנשי יפו לקרא את כל פרטי המעשה שהיה אצלם — בעתון "דאר-היום" שהכו לו כשבע עינים יירושלם...

ואין כל תמיהה בדבר, הואיל והדבר לא זרה הלילה באודוסא שלנו, שאלמלי כך היינו יכים מיר להטלגרמות מיוחדות ל"הארץ" אנתיות גדולות כביצי און ואולי גם יאמר ראשי מאת הסופר המדינאי הידוע: זנית. במה זכתה ידיעה זו של יפו יותר, של מהימכונית של המשלחת הערבית יכה, שנהפכה על פיה בדרך לתל כרם מוד מאד ליפו, ונדוע הדבר לקוראי "דאר-ים" בו ביום ולקוראי "הארץ" מיפו רק חר הלוח, כנהוג... אלא עחקב"ח חזן מכיצי כנים ועד קרני

ראמים אינו מזניח גם את "הארץ", והזמין להם למהר — כי טוב מאוחר מלא כלום! — יהודי טוב לא הלילה מיפו אלא מפ"ת השכנה ושמו ר' יעקב דיסקין— הא נברא והא דיסקא, כמו שנאמר — שהיה באותו מקום ובשעת מעשה וספר להם את כל הענין — כי הלא "רפורטרים" מיוחדים, הרי זה ענין ה"מריח" בתשלומים — ממש כמו שהיה כתוב ב"דאר-היום", אלא בשנויים קלים, כמובן, מפני עינא בישא... וקוראי העתון הפרובינציאלי שלנו ביפו, זכו לקרא את החדשות והמאורעות של הים, לא יותר מן 24 שעות לאחר שנתפרסמו כבר בניוירוק...

איך אומרים הערבים? — "איל עאנ'אלי מן אל'שייטאון", כלומר: הזריות היא רק לשטן, וכבר אמר פעם קוהלל, כמדומני, על העתונות היומית שלנו: "דואר" הולך ו"דואר" בא ו"הארץ" לעולם עומד ת...

ואני אמרתי לכם תמיד: ליכא מירא דלית ליה רמיוא באוריתא וקיין זה שכימי בראשית ושהרג את אחיו, חי זקיים עד היום הזה ביפו, אלא שכאן לא היה "תכל" כלל וכלל, ולא קין אחד אלא "קינים" והנה ו"היא"...

ביום שלישי זה, יום שבו נכפל "כי טוב", בשעת רחמים בין השמשות, התחוללה פתאם סערה ביפו ורצו בני אדם לביתם בבחלה, באותה שעה עבר טופסיקדנו בלויית יהודי

סרסור אחד בנוה'שלום, מקום המוכן לפורר עניות, ויצא קין אל הרחוב ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויוציא את אקדחו מאחורי אחיו, מעשה ישמעאל, ויהרגהו, ויש בזה מדרשי אגדה כי נכנס עמו באותו יום בדברי ריב ומצה, להתעולל עליו להרגו, ויש אומרים כי הכדור טעה ונכנס לא בראשו של ישראל אלא בראשו של ישמעאל, וטעות גוי כותר...

ויהי ערב ויהי בקר יום רביעי, ובנידודנו נתאספו לאלפים אל ה"פנטזיה" ויצאו כלא כלי זמר אל הרחוב ברעש וכתופים והובילו את החתן בכבוד גדול ובפסקוידומרה, כגון: "דין מוחמד סייח", "עליהן אלי-אהוד!" וכיוצא בזה, עד שהגיעו לארמון הממשלה לקבל את פני המחוננים מעשרת-השבטים, ומרב הדוה כבדו את אחב"י ב"שבע-כרכות" באכיראכיהם עד תרח אבי אברהם, ושברו את הכוס, זכר לחורבן, על ראש תימני, ומכיון שנתנה רשות למשחית, אינו מבחין בין יהודים ובין אנגלים וכבדו גם אותם מצד החתן כרבעי, עד שהגיע הקצין האנגלי "שתיק" והאכיל את בנידודנו בפי'שתיק וכדי שלא להטיל קנאה בסעודה חלק לכלם מנה אחת אפים, לסוף הגיעו השושבינים מצד הכלה, 25 זכר ובראשם תרהה, וגם המחיר תנים מעשרת השבטים בלויית כלי זמר כרבעי טאירלנדית שהיו מוכנים מכעוד ליום לכבוד ההתונה, ויצאו כלם במחולות וברקודים עפ"י דרכם, "וואן-סטיפ" בראשם, "טן-סטיפ" ברגליהם ו"טורקויד-ט"ט" ככל אבריהם של

בני דודנו ונתנו להם "לקח" טוב למזכרת, עד שחזרו לביתם ששים ושמהים וידם על התחתונים... בינתיים הובלו "שקצים" אחרים לכולשת, שנתפסו לעדות בשעת היריה, חד אמר כי ראה אדם לבוש חולצה כחולה והגורה דקה וחבוש "בורניטה" לראש כמו ה"סהיונין"; היטני ראת אדם לבוש "פלרינה" ארוכה וירוקה ומשקפים גדולות ושחורות לעיניו; השלישי נבהל ולא ראה כלום והקטן שבהם נשבע ב"חיות-אללעה" שזו היתה אשה יהודיה מ"מאנשיה"...

לע"ע גאסרו שלשה יהודים וארבעה גויים השודים יש אומרים כי נתקבלה פקודה מגבוה לאמר עוד יהודי אחד — לשווי המשקל...

אחד מתלמידי חקרן גדול בפוליטיקה הגבוהה, כותב לי ושואל אותי שאלה חמורה זו: "למה היה לו, כך הוא אומר, לרזוכוס מדיבונשייר לקבל לראיון את המשלחת הערבית מא"י בלונדון ולתת להם אח"כ הר דעות ונושפות בעתונים, הן מוטב — הוא אומר — שלא יקבל אותם מלכתהלה ופטור העסק?"

וספרתי לו אני את המעשה הידוע בחסידי דים שבאו לפני ה"רבי" וספרו לו כי פלוגי המתנגד והאפיקורוס הטיח דברים כלפי הרבי בכבודו ובעצמו, נתכעס הרבי ואמר: קחוחו והשליכוהו החוצה! ענו החסידים ואמרו:

"רבי, הלא הוא בחוין ואיך נוכל לגרשהו?" — ובכן איפוא, צעק הרבי, הכניסוהו הביתה והשליכוהו החוצה!... וכשחשב"ה רוצה גם מטאטא יורה הציץ גם ר' כשה קזימא נעשה ל"ספרארבה" וכותב תשובות ל"טיימס"... כמו שאמר לי פעם יהודי ליצן אחד: "שלשה משה" גדולים יש בעולם — משה רבנו, אחי "האצקיל" (יחזקאל) ואנכי... ויש היהודי הזה — חיים שמריל. מיום שבא אלינו הדוד "יעקיל", נעשה "מביאי זוס ה" להג לאומי ולטררם שלהי מהנדררוישים לחנהפרעות, ומוסא קזימא נעשה ל"צדיקי גדול שמלאכתו נעשית ע"י אחרים: עשו כותב וישמעאל חותם... ממש כמו בימים הטובים ההם, כשהיו מגישים לו את הגיר הכתוב בצפרודקנה ובשורות עקומות והוא היה מקפל את הגיר בידו מלקק עליו בלשונו: "יאללעה! האט איל היתם!" והיה מניח בידו הקדושה את חותם-הנחושט הקטן שלו, או כמו שאומרים אצל המסכנים בצפת: מניחים את ה"קנופ", כלומר: את ה"כפתור" בלע"ל...

ואת זה לעמת זה עושה קושטא: בשעה שר' משה קזימא נוסע טנדו עם מזכירו ואומר שירה: "אשירה לה' כי גמל עלי" ובשעה שעשו וישמעאל פונים אל ה"ב"ו ל"ש"ב"י ק"י ס' בחו"ל כדי להצילם מידי היחודים ה"בילשביקים" שבא"י ד"ל,

בשעה זו הלך מיכטפה קמאל ותלה 39 נוצרים בקושטא, כנגד ל"ט מלקות... ולעבדול קאדיר וחבריו ממכה אמר את הפסוק הידוע: "ביקטיר! האין ערבכלר!" (נשו הלאה! ערבים כוגדים!) ותלמוד אחר שלי, מחשובי הסוחרים בעירנה, נכנס היום למשרדי ובא אלי בטענות ומענות ועשה "ויצעקו" גדול: "כיצד? — הוא צועק — מזה עוללתם לנו בכל ה"מחקרת" שלכם? מישעה שהחלו מנהלי הכנסים וגדולי המסחר לדבר ולכתב בעתונים ע"א ה"משיבר", בא המשיבר, ומתוך שלא לשמה בא לשמו האמת... ישנם סוחרים כאלה ש"המשיבר" לא ננע אפילו בקצה פאתם השמאלית וגם הם התחילו עונים על כל שטר: "מיטבר!" הם למדו פשוט מאת מנהלי-הכנסים את כל דיני ה"שמיטה" ומשלמים רק פעם ב"יובל"...

מה עשיתי אני? — סחתי לו מעשה קטן בסוחר יהודי שנשתקע, לאיעליכם. בחור בות ושטרותיו עצמו משער ראשו, פעם הלך לאחד מנושיו ובקש ממנו עצה איד להסתלק מיתר בעלי חובותיו. העצה היא פשוטה מאד, יודי, — ענה לו הלז — כל מי שיבוא לתבע ממך הוב, תגיד לו: "בע! — בע היום, בע מחר, עד שיצאה השמועה בעיר כי יצא כדעתו ונתואשו בעלי-החובות ממנו.

לסוף בא אליו "ויעצהסתרים" שלו, ובקש ממנו את הובו, וענה היהודי גם לו: "בע!" — הן אני למדתיד זאת, צעק היועץ.

לכלם: "בע!" וגם לי "בע!"? * * * אינני בקי ב"מספרים וכמובנם" של המפקד כמד אותם ב"אב"י, ואולם לאהר שקראתי את מאמרו הראשי ואת כל רמ"ח טענותיו ושם"ח מענותיו בנידן זה, הבנתי סוף סוף כי ישעיים אלה בידואים ממזרח הירדן הבאים הם ונשיהם וטפיהם ובהמותיהם לאכל אותנו ב"להודי-השור" ממש — זה-ב"ה יש, אבל שלשים אלה הלוצים הבונים את ארצנו באמת והופכים את המדבר הערבי לגן-עדן ממש — "מאפיש"י, ובכן, שואל ב"אב"י, החלוצים האלה "היכנס?" (בעברית: היכן הם?)

כנראה שקרה כאן לברון (לא רוטשילד!) אלא מנהל המפקד, מה שקרה לאותו נרמני אשר קנה פעם שתי אוקיות חמאה ונעלמן פתאם ממוזנונו, מיר נפל חשרו על החתול הקטן, תפשו והלך לשקלו במיאזני-צדק ומצא את כל משקלו של ההתול, שתי אוקיות בדיוק. — טוב, אמר הנרמני החכם, את המאתי כבר מצאתי, אבל החתול היכן הוא?

ובכן, אדוני ה"ברון" — שואל ר' עזמות — החמאה הבידואית ישנה אבל החלוצים היכן הם?

עזמות